

25.63x29.66	1	16	עמוד	7 לילות - ידיעות אחרונות	29/10/2021	79265481-2
אל תשאלי אותי לעולם - מאת נטליה גינצבורג - 25910						

העולם שלנו עינינו

קובץ המסות של נטליה גינצבורג נוגע במגוון נושאים, גדולים כשוליים, ומצליח להעביר את הכתיבה המצחיקה והחומלת של הסופרת האיטלקייה המפורסמת, שמתה לפני 30 שנה

אל תשאלי אותי לעולם //

נטליה גינצבורג | תרגום: אספיר מילמן | מאגנס | 245 עמ'

במסה 'חורף באברוצו' (המירות הקטנות // זיקית), מספרת נטליה גינצבורג על גלות שנכתבה עליה בחבל ארץ כפרי בשנות המלחמה הראשונות: גשות הכפר שאיבדו את שניהן לפני גיל 30, ציור של עיט בסלון, השולחן האובאלי במטבח שלצידו נהג בעלה – המורה והעורך ליאונה גינצבורג – לכתוב, הנוף הרדמם של הכפר בשלג; דברים קטנים שמהם אנו עשויים, לאו דווקא אלה שנראים חשובים. כמה

העובדה שגינצבורג הקדימה את זמנה היא גם הסיבה לכך שהיא זוכה לתחייה מחודשת בעולם בכלל

חודשים לאחר החורף הזה, נעצר בעלה על ידי הגרמנים, הוכה, עונה, ומת בכלא. המסה מסתיימת, כדרכה, בפכחון בהיר: "נוכח זוועות מותו בבידוד, נוכח החרדות שבאו אחר כך, אני שואלת את עצמי אם כל זה אכן קרה לנו; לנו, שקנינו תפוזים אצל ג'ירו ויצאנו לטייל בשלג". טבעי שגינצבורג הייתה הראשונה לתרגם את פרוסת האיטלקית. את הזיכרון שלה היא פוקדת

ומוצאת ב"חסכנות חדה", מבעד לאדים. "העולם שלנו עינינו", של הסופר, היא כותבת באחת המסות החותמות את הקובץ שלפנינו, "נראה לו אפוף באדים". אבל דווקא האד הזה, הוא שמבחין אותה מבני דורה פרימו לוי או אלוה מורנטה, למשל. האירועים הרי הגורל מסומנים אצלה, כדרך אר, מרחוק. "הממשי מביא לפתחו"

של הסופר, "זיכרונות שגור" מים לו סבל. אמנם הוא התרגל לכתוב תחת עולה של ערימת

הריסות, אבל הוא חושש שאם ייגע בזיכרונות כה רבים, יישרפו ידיו ועיניו. כמו בטרגדיות המאזרחות של שייקספיר (כפי שהיא מציינת באחת המסות בקובץ) הטרגדיה מתרחשת מחוץ לבמה. הנושאים הם ענייני היום והתקופה; מרצח שרון טייט ופרסום 'מאה שנים של בדידות', ררך רברים אחרים, כמו רכישת בית, עתיד הרומן, בי-קוד בביתה של אמילי ריקנסון, ציור, זכרון ילדות. גינצבורג מזכירה שוב ושוב שאין היא מבינה דבר בנושאים שעליהם היא מדברת. ועם זאת היא מצליחה לומר כמה מהרברים המדויקים, היפים והחזקים ביותר שנכתבו על כל אחד מהם.

גינצבורג פירסמה את הרומן הראשון שלה בגיל 17. מאז הוציאה לאור עוד עשרה ספרי פרוזה, עשרה מחזות ושישה ספרי מסות. על אף ההצלחה של ספריה בישראל, המסות שלה לא תורגמו לעברית עד 2019. אולי משום שיש

בהן אמת צלולה, בניגוד לאמת ש"עברה... מט" מורפוזו מוחלטת ושלמה" בפרוזה. מצד אחר, היא כותבת, "רומנים אמיתיים מסוגלים להביא אותנו בבת אחת אל לב האמת"; מצד שני: "בהשוואה לאמירת האמת", הבדיון נראה כמו "משחק עם קבוצת חתלתולים".

בראיון שבו שאלו אותה על המלחמה הנוכחת בספריה, היא אמרה שסופר "משקף" כמו נהר, את מה שהוא זורם

שלומציון קינו

דרכו". על קו החוף של הנהר הזה מתגלה ציר של מציאות והיפוכה. כך, למשל, במסה המבריקה על הנקנה, משתקף כל מה שהיא לא: "בקרב אף לא נוכל לעשות טעויות: הואיל ואיננו מבינים את ההווה, טעויותינו יחולו בהכרח על העקבות המשמימים של העבר, העשויים להיעלם בקרוב. בעולם הנוכחי, טעויותינו יהיו כסימנים על החול או כרשורש עכברים המתרוצצים בלילה".

במסות על המוות ועל אלוהים, מתגלה כמה דומה האמונה לאי-האמונה ומשקפת אותה. לכאורה, הלא-מאמינים יהירים: "אנחנו לא מאמינים באלוהים, וזה שנים רבות אנו רואים לנגד עינינו את חזיון השמיים המוזמזמים והשוממים. הקפנו את עצמנו במחשבות יהירות. נראה לנו שאנחנו נחנו שייכים לזן חדש ואצילי שאינו מפקד מהמוות ומתבונן בגאווה באופק

הריק". ואילו: "המאמין אינו חש גאווה כלשהי; והרי איזו סיבה יש לו להתגאות בברל הנר הדור? עך שהוא מחזיק בידו, או באיזו צללית שמש" תקפת לעיתים נדירות בהלך מחשבתו, כמצלן של גבעות או של ענפים?"

רוב המסות המזהירות שבקובץ כתובות בלשון "הוא" או "אנחנו" כשהכוונה ל"אני". רובן פורסמו בשנים 1969-1970 בעיתון, אך נקראות כאילו נכתבו היום. אולי זו הסיבה לכך שגינצבורג זוכה לתחייה מחודשת בעולם בכלל. אולי זה לא רק יארצייט או "אפקט פרנטה", כשכולם מחפשים לפתע ספרות איטלקיות, אלא בגלל שאנחנו גולשים לעירן איום נוסף בתולדות האנושות, וזקוקים כעת לתבונה שלה.

ואולי הכתיבה שלה פוגשת אוזן כרויה, כי גם אנחנו "אומללים ולכן רוצים לראות בכל מקום סביבנו מראות טרגיים, עקובים מרם ונוראי הוד, ואיננו מסוגלים להלל עוד את השבריריות, העריגות והמידתיות". או כי "במשך זמן מה, הרומנים לא יהיו אלא זעקות שבורות ויפחות, ולאחר מכן תשתרר דממה". ואולי, כמו במסה על 'הלב', גם "כיום, היושר, הכבוד וההקרה" כה נראים כה רחוקים מאיתנו, כה זרים לעולמנו, עד שאיננו מסוגלים לבטא אותם במילים – אנו נאלצים דום מאימת השקר. כך אנו ממתנינים, בדממה מוחלטת, עד שנמצא מילים

חדשות ואמיתיות לדברים שאנו אוהבים". המסה 'חמלה אוניברסלית', שנכתבה לאחר מלחמת ששת הימים, נקראת כאילו נכתבה על מיטו והכיבוש גם יחד. כמו במקומות אחרים גם פה היא מזהה את יהדותה, לא כגזע, אלא כשותפות גורל עם הצד המפסיד: "ועם זאת", היא כותבת שם, "אנו חשים דחף לצרר במפסידים. זה הדבר היחיד שאנו יכולים לעשות בחיפוש הנואש והמבולבל שלנו אחר מישור שנוכל לאהוב בלי לשגות. אולי אין זו בחירה מורסרית, אלא ציית לאינסטינקט של קרבה. איננו מסוגלים כלל לתאר לעצמנו עולם מאושר, שבו המנצחים אינם שנואים".

בסופו של דבר, ייתכן שהיא מתאימה לתקופה שלנו בגלל הסגנון שאי-אפשר לטעות בו. החסכנות החצופה והמשועשעת, התנודה המסחררת בין סוגות: אוטוביוגרפיה, בריון, מכתב, שירה, מסה, ערות, הכתיבה האפית על חיי היומיום – כל אלה משיבות אפיים לסגנון הקצר והוויזי של הרשתות החברתיות. אנחנו זקוקים לעמדה המוסרית, המצחיקה והחומלת של גינצבורג, או למינימליזם הפועע שמסמן נתיבים קטנים, צנועים ובוהקים, על רקע היסטוריה שמשמשת לא נושא, אלא רק אכלים שסוער בתוכה. ●